

Kapitālā remonta praktiskās sekas

EVA BERLAUS*

Finanšu sistēmas kapitālā remonta ietvaros pagājušajā gadā tika grozīti daudzi likumi, tostarp vairākkārt tika grozīts noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma un proliferācijas finansēšanas novēršanas likums. Šajā jomā tika izdarīts arī liels spiediens uz dažādām valsts iestādēm. Ar ko tas ir beidzies?

Kopš pagājušā gada 1. jūlija LR Uzņēmumu reģistrs (UR) ir būtiski mainījies pieeju tam, kā tiek reģistrēta informācija par uzņēmumu patiesajiem labuma guvējiem. Jāpiebilst, ka likuma teksts mainīts nav, mainījusies pieeja. Iepriekš uzņēmumi ziņoja par patiesajiem labuma guvējiem un UR bija likumā noteiktas tiesības, bet ne pienākums,

Latvijas izslavētais ātrais Uzņēmumu reģistrs ir kļuvis par savu pretmetu

pieprasīt no uzņēmumiem dokumentus, kas apliecina, ka noteiktās personas ir patiesie labuma guvēji. Reizēm UR šo informāciju pieprasīja, bet bieži arī ne, pietika ar uzņēmuma paziņojumu. Kopš 1. jūlija pieeja ir krasi mainījusies – 98% gadījumu no uzņēmumiem tiek pieprasīta apliecināšana informāciju. No praktiskā viedokļa tas nozīmē, ka kopš pagājušā gada jūlija jebkura, pat visvienkāršākā uzņēmuma reģistrācijas lieta var vilkties neprognozējami ilgi. Iemesls ir tas, ka UR darbiniekiem vienkārši trūkst pieredzes patieso labuma guvēju dokumentācijas analizē un viņi nespēj pietiekami ātri saprast, vai, piemēram, Bermudu salu vai kāda ASV štata dalībnieku Uzņēmumu reģistra dokumenti ir korekti vai nav. Turklāt izpratne par to, kādi dokumenti ir pietiekami un kādi

ne, dažādiem valsts notāriem krasi atšķiras. Grūti arī darbiniekiem kaut ko pārnest – visus iepriekšējos gadus viņi nodarbojušies ar citām lietām, reģistrējuši izmaiņas padomēs, valdēs un statūtos, izsnieguši izziņas u. c.

Acīmredzot ir pieņemts konceptuāls lēmums, ka UR jāpieprasa šī informācija, un šobrīd Uzņēmumu reģistra darbinieki mācās, kā to saprast un pārbaudīt. Diemžēl mācīšanās notiek uz uzņēmēju rēķina – jebkurš reģistrācijas pieprasījums šobrīd var iestrēgt uz neprognozējamu laiku, jo nav iespējams paredzēt, vai un kādi iesniegtie dokumenti būs pietiekami. Latvijas izslavētais ātrais UR, kas vairākus gadus iepriekš tādā arī bija, jo, samaksājot paaugstinātu nodevu, vairumu darbību varēja veikt vienas dienas laikā, ir kļuvis par savu pretmetu – salīdzinājumā ar abām kaimiņvalstīm uzņēmumu reģistrācijas process, ņemot vērā arī papildu laiku un izmaksas, kas saistītas ar nepieciešamo dokumentu sagatavošanu, ir kļuvis neadekvāti dārgs un lēns.

Ko darīt? Nenoliedzami, ir jācīnās pret noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizāciju, taču tas nedrīkst apturēt komercdarbību un investoru ienākšanu Latvijā. Kādas ir iespējas? Viena iespēja – atgriezties pie vecās prakses, ka UR pieņem ziņas par patiesā labuma guvējiem un dokumentus prasa tikai atsevišķos gadījumos. Otrs varētu būt radikālāks risinājums – ar pašreizējo finansējumu diez vai valsts notāri spēs gada vai divu laikā iemācīties to, ko Latvijā strādājošās bankas ir mācījušās apmēram pēdējos divdesmit gadus. No tā izriet iespēja atstāt dokumentu pārbaudi bankām, kas to māk un kuru likumā noteiktajos pienākumos ietilpst ziņu sniegšana gan UR, gan VID, gan citām iestādēm. Trešā alternatīva varētu būt akceptēt vismaz ES reģistrētu uzņēmumu dokumentus bez pārbaudes, proti, lielākajai daļai uzņēmumu, kas tiek reģistrēti Latvijā, ir saites ar ES reģistrētiem uzņēmumiem. Ja citās jomās mēs uzticamies ES valstu iestādēm un to sniegtajai informācijai, tad kāpēc gan šajā jomā mēs nevarētu darīt to pašu un nepieprasīt papildu dokumentus par patiesajiem labuma guvējiem tādiem uzņēmumiem, kuru dalībnieki ir reģistrēti ES.

* advokātu biroja "Sorainen" vadošā partnere

Pēdējais piliens

OLAFS ZVEJNIEKS

REDAKCIJAS KOMENTĀRS

"Ja jūs vaicājat, vai man ir bijusi vēlme pateikt "beidzam mocīties un vienkārši atzīstam, ka tā (pašreizējā e-veselības programma) ir bijusi kļūda, izpildījums ir zemas kvalitātes un produkta lietošana ir ļoti apgrūtināta", tad jā, man ir šāda vēlme bijusi," intervijā televīzijai atzina veselības ministre Ilze Viņķele. Tomēr iepriekš uzbūvētās sistēmas atīstīšana tiek turpināta, jo "Eiropas fondu finansējums uzliek noteiktus rāmjus". "Diemžēl tās bezgalīgās šausmas turpinās, un tagad ir aktuāls jautājums, kā mēs varam un tā brāķa veidā uztaisītā sistēmas pamata tomēr mēģināt uzķībināt funkcionējošu e-recepti, kas ir pieejama 24/7 režīmā ar iespējami reti traucējumiem," piebilda ministre.

Jāatzīst – tik skarbs un atklāts situācijas vērtējums no politiķiem dzirdams reti. Pat ja pieļauj, ka daļa no teiktā ir politiskās cīņas elements pēc ve-

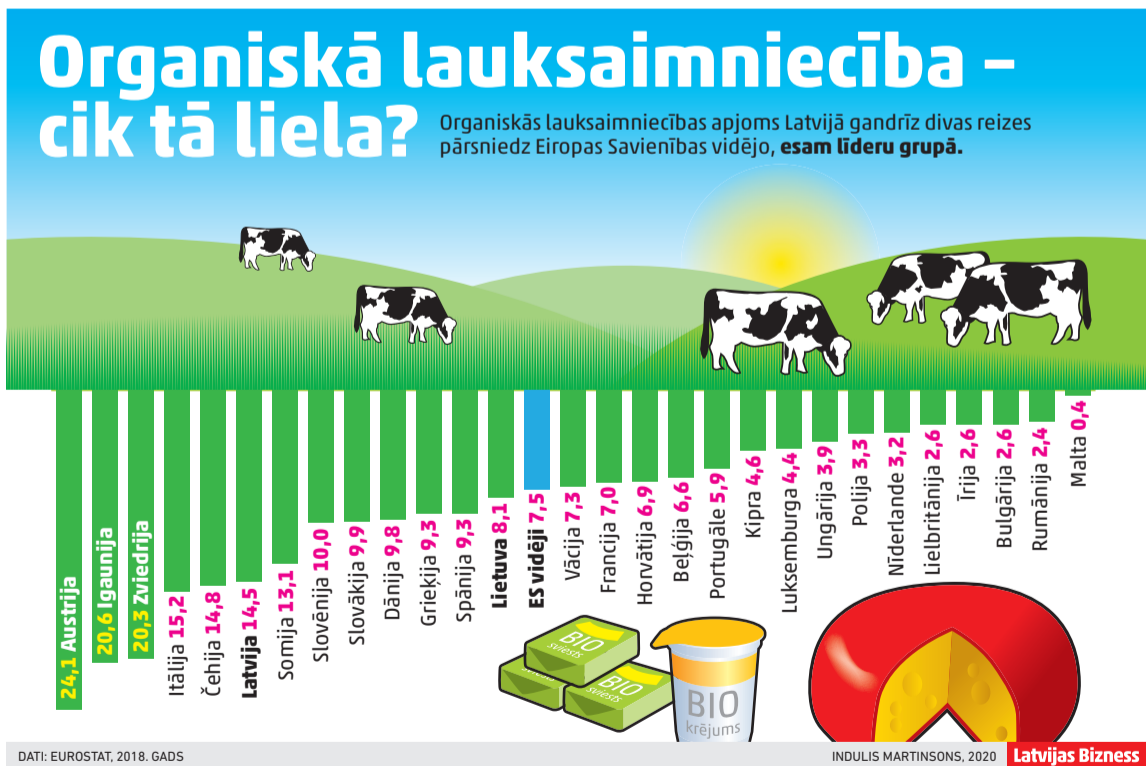
cās un pārbaudītās receptes "šodienas problēmās jāvairo priekšgājēji", norādot uz šobrīd opozīcijā esošās Zaļo un zemieņu savienības bijušās veselības ministres Andas Čakšas vainu, tad nevar noliegt, ka e-veselības "sāpju ceļi" ir bijuši ļoti dokumentēti un aprakstīti. Šai sistēmai, kurai, spriežot pēc ieguldītā naudas apjoma – 14,5 miljoniem eiro, bija jāklūst par vienu no vislabāk funkcionējošajām publiskajām platformām, izstrādes un ieviešanas gaitā pēc plāna nav noticis itin nekas. Sistēmai bija pilota režīmā jāstrādā jau 2015. gadā, kas nenotika. Kad 2017. gada rudenī to beidzot palaida, tās darbību tūlīt apturēja hakeru uzbrukums, pret kuru tai, vismaz teorētiski, bija jābūt pasargātai. Nonāca tik tālu, ka 2019. gadā pastāvēja reāls risks, ka, nespējot nodemonstrēt funkcionējošu sistēmu, būs jāatmaksā tās izstrādei izmantotie Eiropas Savienības fondu līdzekļi. Presē e-veselība pat izpelnījusi apzīmējumu "gadsimta kiberbrāķis".

Kā radās šāds brāķis? Ir tādi, kas teiks, ka iemesli ir tie paši vecie un pazīstamie – alkatība, korupcija, nekompetence un nolaidība. Viņi, iespējams, pamatotī dēvē notikušo par afēru un sauc pēc izmeklē-

šanas – kāpēc e-veselības projekts ir tik neveiksmīgs, kas pie tā ir vainīgs, lai līdzīgas afēras vairs nevarētu atkārtoties nākotnē.

Nav jau tā, ka es būtu pret izmeklēšanu un vainīgo sodīšanu. Tomēr man liekas, ka viens no iemesliem, kādēļ e-veselība attīstījās klupdama krizdama, ir šādu projektu attīstības sadrumstalotība. Kopš pēckrīzes gados tika likvidēts īpašo uzdevumu ministra postenis elektroniskās pārvaldes lietās, lielu elektronisko projektu izstrāde notiek ministriju vai atbildīgo iestāžu līmenī, bez nepieciešamās centralizācijas un pieredzes apmaiņas. Tieši te meklējamas saknes problēmām, ka viens projekts "negrib" sadarboties ar otru, dati ievadīti dažādos formātos utt. Jāatzīmē, ka Igaunijā, par spīti visām krīzēm, valsts galvenā tehnoloģiju ieviešanas ierēdņa postenis ir saglabāts un tas turpina strādāt. Formāli Latvijā par tehnoloģiju ieviešanu valsts pārvaldē ir atbildīga Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija, taču e-veselības būdu stāsts ir liecība tam, ka šī sistēma nestrādā. Varbūt pienācis laiks pārņemt veiksmīgu ārvalstu pieredzi un atjaunot elektroniskās pārvaldes ministra posteni?

INFOGRAFIKA

Latvijas Bizness

Laikraksta "Latvijas Avīze" pielikums. Iznāk otrdienās.

Izdevējs AS "Latvijas Mediji"
www.latvijasmediji.lv

E-pasts:
redakcija@latvijasmediji.lv

Pielikuma redaktors:
Olafs ZVEJNIEKS

E-pasts:
olafs.zvejnieks@latvijasmediji.lv
Tālrunis: 67096340

Manuskriptus atpakaļ neizsūdz.
Pārpublicēšana ar "Latvijas Avīzes" piekrišanu.

SLUDINĀJUMI un REKLĀMA
AS "Latvijas Mediji"
reklāmas aģentūra

Direktors
Aigars STANKĒVIČS
Tālrunis: 67096698

Reklāmas nodaļa
Tālrunis: 67096699
E-pasts:
reklama@latvijasmediji.lv

Latvijas Bizness sociālajos tīklos

@latvijasbizness